

Ocena
całokształtu dorobku oraz wskazanego jako osiągnięcie naukowe
cyklu tematycznego

***Analiza porównawcza polskich i niemieckich dyskursów
o imigracji. Strategie nominacji, predykcji, argumentacji
i praktyki multimodalne***

w postępowaniu habilitacyjnym **Pani dr Marty Smykały**

(sporządzona zgodnie z Ustawą Prawo o Szkolnictwie Wyższym z
dnia 20 lipca 2018 r., Dz.U. 2018, poz. 1668)

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

1. Sylwetka Habilitantki

Pani dr Marta Smykała ukończyła w 1991 r. w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego studia magisterskie w zakresie lingwistyki stosowanej o specjalności tłumaczeniowej i nauczycielskiej – język niemiecki i język rosyjski. Pracę magisterską pt. *Die Rolle der Modalpartikeln in der gesprochenen deutschen Sprache und ihre Wiedergabemöglichkeiten im Polnischen* napisała pod kierunkiem prof. dr. hab. Franciszka Gruczy. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała w 2006 roku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego na podstawie wyróżnionej rozprawy doktorskiej pt. *Zur kontrastiven Textologie am Beispiel der österreichischen und polnischen Tourismuswerbung*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Zofii Bilut-Homplewicz. Zmodyfikowany tekst dysertacji ukazał się drukiem w 2015 r.

W 1995 roku Pani dr Marta Smykała została zatrudniona w Instytucie Filologii Germańskiej na Wydziale Filologicznym rzeszowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej – od 2001 roku Uniwersytetu Rzeszowskiego, na stanowisku asystenta, a od listopada 2006 roku w Zakładzie Teorii Komunikacji Językowej tegoż Wydziału na stanowisku adiunkta. Od 2017 roku jest adiunktem w Zakładzie Lingwistyki Mediów w Katedrze Lingwistyki Stosowanej Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Nadto w latach 1995-2005 prowadziła ze współpracownikami Polsko-Niemiecki Ośrodek Kształcenia

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

GERMANITAS w Rzeszowie, oferujący kursy języków obcych i wydarzenia popularyzujące naukę języka niemieckiego wśród uczniów szkół ponadpodstawowych.

2. Ocena istotnej aktywności naukowej

Istotna aktywność naukowa Habilitantki obejmuje sumarycznie 33 publikacje w języku niemieckim, polskim i angielskim, w tym autorstwo ww. monografii pt. *Wenn jemand eine Reise tut ... Die kontrastive Textologie am Beispiel der österreichischen und polnischen Tourismuswerbung* (2015), 13 artykułów w czasopismach naukowych (1 przed doktoratem), w tym współautorstwo 3 (wszyscy współautorzy złożyli oświadczenia o równym udziale procentowym i wkładzie w powstanie tekstu), 19 artykułów w monografiach i tomach wieloautorskich (w tym w krajowych po doktoracie 3, a w międzynarodowych: 4 przed doktoratem; po doktoracie 13, z czego 5 współautorstwo), z czego 18 w międzynarodowych, 3 artykuły recenzyjne i 2 sprawozdania. Jako od ponad 30 lat czynna tłumaczka pisemna i ustna opublikowała nadto liczne tłumaczenia, w tym 7 tłumaczeń artykułów naukowych. Współredagowała 4 monografie wieloautorskie, a w latach 2015-2017 była członkiem zespołu redakcyjnego czasopisma *tekst i dyskurs – text und diskurs* wydawanego w ramach współpracy między Uniwersytetem Warszawskim i Uniwersytetem Rzeszowskim.

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

Indeks Hirscha = 6; 10-indeks: 3 (wg Google Scholar, stan na dzień 22.01.2023).

Swoją aktywność naukową Pani dr Marta Smykała zaprezentowała także w 20 wystąpieniach na forach naukowych, z czego 18 na konferencjach (4 krajowych i 14 międzynarodowych) oraz dwukrotnie w wykładach na zaproszenie.

Habilitantka uczestniczyła w trzech projektach. W latach 2007-2009 była wykonawcą w finansowanym przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej i Instytut Goethego projekcie nr 10743/07/AC, którego rezultatem są dwie publikacje książkowe: Z. Bilut-Homplewicz, W. Czachur, M. Smykała (red.), *Lingwistyka tekstu w Niemczech. Pojęcia, problemy, perspektywy*. Antologia przekładów, t. 1, ATUT Wrocław 2009; oraz Z. Bilut-Homplewicz, W. Czachur, M. Smykała (red.), *Lingwistyka tekstu w Polsce i w Niemczech. Pojęcia, problemy, perspektywy*, t. 2, ATUT Wrocław 2009. Drugi projekt naukowy nr 11603/09/IF (2009-2010) pt. *Text und Stil/Tekst i styl*, w którym uczestniczyła

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

www.ifg.filg.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

www.ifg.filg.uj.edu.pl

jako wykonawca, realizowany wspólnie z Uniwersytetem Marcina Lutra w Halle-Wittenberdze, zaowocował tomem wieloautorskim *Text und Stil* pod red. Z. Bilut-Homplewicz, A. Mac, M. Smykały, I. Szwed (Peter Lang 2010). Jako plon trzeciego projektu pn. *Lingwistyka mediów, komunikacja multimodalna, międzykulturowe dyskursy medialne* (projekt restrukturyzacyjny MNiSW pod kierunkiem dr hab. Romana Opiłowskiego, prof. UW, 2013-2015), w którym była wykonawcą, ukazał się tom pod red. R. Opiłowskiego, J. Jarosza, P. Staniewskiego pt. *Lingwistyka mediów: antologia tłumaczeń*.

W semestrze zimowym roku akad. 2017/2018 Habilitantka odbyła staż naukowy w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie prowadziła z prof. Waldemarem Czachurem badania nad dyskursem migracyjnym w Polsce, jak również uczestniczyła w badaniach prowadzonych przez Laboratorium Lingwistyki Kulturowej i Międzykulturowej LaLiKuMi, m. in. w zorganizowanym przez Laboratorium kolokwium.

W badaniach Habilitantki można wyróżnić obszary niejednokrotnie zazębiające się i współdzielone z badaniami porównawczymi.

Wieloaspektowe analizy porównawcze reklamy turystycznej i marketingu turystycznego w Polsce i w Austrii, wyrastające po części z doświadczeń Autorki jako tłumaczki austriackich prospektów turystycznych na język polski, skupiały się na zagadnieniach genologicznych, sposobach językowej realizacji funkcji komunikatywnej i (w prospektach austriackich bardziej nasyconych emocjonalnie) ekspresywnej, jak i relacji między tekstem i obrazem oraz na spowodowanych przez nowe hybrydowe formaty radiowe i telewizyjne zmianach w sposobie i języku narracji, estetyce prezentacji i opisu podróży, a także kontekstu kulturowego i społecznego, czy wreszcie w relacjach między nadawcą/ami i odbiorcą/ami. Do grupy tej zaliczam 9 publikacji: monografia podoktorska z 2015 r. pt. *Wenn jemand eine Reise tut ...*, artykuł *Różnice stylistyczne między polską a austriacką reklamą turystyczną* w czasopiśmie „Stylistyka“ (2011) i siedem tekstów w tomach wieloautorskich: w 2010 r. dwa: *Lässt sich Urlaub wie Persil verkaufen?* oraz *Stilistische Merkmale der Textsorte Tourismusprospekt*; w 2013 trzy: *Bildtexte und ihre Rolle in Reiseprospekten aus kontrastiver Sicht*; *Kontrastive Textsortenanalyse: Gestaltung des Kommunikationsverlaufs in Reiseprospekten*; *Zu Unterschieden in den*

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Textsortenkonventionen am Beispiel der Textsorte Fremdenverkehrsprospekt in Polen und in Österreich; 2014: *Kontrastive Textsortenanalyse: Formen des Adressatenbezugs in polnischen und österreichischen Reiseprospekten*; 2016: *Boso przez świat (według blondynki), podróże kulinarne i z żartem, pieprz, wanilia i losy kobiet na krańcu świata, czyli o zmianie form relacjonowania podróży na podstawie wybranych audycji radiowych i programów telewizyjnych*.

Inny obszar dociekań, powiązany z pozostałymi i częściowo fundujący je teoretycznie, kształtują publikacje, rozmowy z wiodącymi tekstologami i tłumaczenia ujmujące kontrastywnie zagadnienia lingwistyki tekstu w Polsce i w Niemczech oraz lingwistyki tekstu i lingwistyki dyskursu, powstałe w ramach wcześniej wspomnianego projektu badawczego – cztery w tomach pt. *Lingwistyka tekstu w Polsce i w Niemczech: pojęcia, problemy perspektywy* (2009) r. oraz po jednym w czasopiśmie „Stylistyka” (2012), „tekst i dyskurs – text und diskurs” (2016) i w tomie wieloautorskim *Dyskurs, media, multimodalność. Przyczynek do dialogu germanistyczno-polonistycznego* (2022). Kontrastywność można uznać za wiodącą zasadę w badaniach Habilitantki.

Od roku 2016 dr Smykała bada podręczniki szkolne, głównie do nauki języka niemieckiego jako obcego, które uważa za „rodzaj ‘miniaturowych multidyskursów’, zwłaszcza jeśli idzie o kreowany w nich obraz świata” (autoreferat s. 25) i także w nich odnajduje m. in. fragmenty dyskursu (por. 2020 *Darstellung von Migrant*innen und Migration in Lehrwerken für Deutsch als Fremdsprache in Polen*), który jako kolejny z eksplorowanych przez Habilitantkę obszarów zaowocował cyklem tematycznym, poświęconym różnym aspektom dyskursów o imigracji w Polsce i w Niemczech, wskazanym jako osiągnięcie naukowe.

3. Ocena osiągnięcia naukowego

Na wskazany zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. jako osiągnięcie naukowe cykl publikacji pt. „Analiza porównawcza polskich i niemieckich dyskursów o imigracji. Strategie nominacji, predykcji, argumentacji i praktyki multimodalne” składa się dziesięć publikacji (w tym sześć artykułów w czasopiśmie naukowych) z lat 2016-2022, a to:

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

www.ifg.filg.uj.edu.pl

1. „Wir schaffen das!“ *Diskursive Strategien sprachlicher Konstituierung des Beginns der Flüchtlingskrise und ihrer Hauptakteure im Pressediskurs am Beispiel der Wochenzeitung „DIE ZEIT“*. „tekst i dyskurs – text und diskurs“, 2016/9, 183-202.
2. „Wir“ und „Die“ (Flüchtlinge). *Zur sprachlichen Profilierung des Selbstbildes der Deutschen im Pressediskurs zu Beginn der Flüchtlingskrise*. W: Z. Bilut-Homplewicz & M. Krauz (red.), *Text im Fokus zweier Linguistiken. Aus der polonistischen und germanistischen Forschung*. Frankfurt a. M.: Peter Lang 2017, 163-182.
3. *Obraz kryzysu migracyjnego i migranta w prasie niemieckiej na podstawie tygodnika DIE ZEIT*. W: E. Biłas-Pleszak, J. Przyklenk & A. Rejter (red.), *Wędrówka, podróż, migracja w języku i kulturze*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2018, 139-161.
4. *Die Flüchtlingskrise 2015 im Spiegel der polnischen Presse. Eine Analyse von Nominationsstrategien*. „Stylistyka“, 2018/XXVII, 291-319.
5. *Zu Benennungsstrategien von Migranten im polnischen und deutschen Migrationsdiskurs im Kontext der Hassrede und des Konzepts semantischer Kämpfe*. „tekst i dyskurs – text und diskurs“, 2018/11, 225-252.
6. *Hassrede und Diskurskritik. Kontrastive Analyse der Mediendiskurse über Migration in Polen und in Deutschland zu Beginn der Flüchtlingskrise in Europa* (współautor Waldemar Czachur). W: J. Makowski (red.): *Hassrede – ein multidimensionales Phänomen im interdisziplinären Vergleich*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2020, 89-109.
7. *Darstellung von Migrant*innen und Migration in Lehrwerken für Deutsch als Fremdsprache in Polen* (współautorka Agnieszka Mac). W: S. Schütze & E. Matthes (red.), *Migration und Bildungsmedien*. Bad Heilbrunn: Verlag Julius Klinkhardt KG 2020, 227-242.
8. *Kategoria toposu w lingwistycznej analizie dyskursu na przykładzie badań polskiego i niemieckiego dyskursu migracyjnego*. „tekst i dyskurs – text und diskurs” 2021/14, 301-332.
9. *Interlinguistische und interdiskursive Kontrastivität am Beispiel der linguistischen Forschung zum Migrationsdiskurs in Polen und in Deutschland*. „Forum Lingwistyczne“ 2022/10, 1-26.
10. *Multimodal Practices of Empathy and Fear in Polish Refugee Discourse: Analysis of Magazine Covers* (współautorzy Waldemar Czachur, Roman Opiłowski). „GEMA Online® Journal of Language Studies”, 2022/22(3), 63-85.

W przedstawionych w cyklu tym badaniach Autorka korzysta z różnych metodologii. Kieruje się przy ich wyborze konkretnym celem badawczym, modyfikuje je i/lub poszerza i rozwija. I tak analizując słowa klucze sięga do koncepcji tzw. walk semantycznych E. Feldera i wykazuje jej przydatność w badaniach nad dyskursem migracyjnym. W innych analizach dyskursu migracyjnego sięga do metod inspirowanych podejściem do dyskursu Michela

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Foucaulta - do Krytycznej Analizy Dyskursu (KAD, m. in. T. van Dijk, R. Wodak) oraz tzw. grupy düsseldorfskiej, uwzględniając tutaj dodatkowo metody lingwistycznej analizy mediów H. Stöckela. Wyróżnia tutaj i bada dwie główne strategie – nominacji i predykcji (czasownikowej i przymiotnikowej) – językowego konstruowania obrazu imigracji jako przedmiotu badanego dyskursu i imigrantów jako jego podmiotu. Zarówno sposoby ich nazywania jak i orzekania o ich własnościach postrzega jako wartościujące (np. „my” i „ci”) i konstatuje, że językowe i multimodalne praktyki komunikacyjne w dyskursie imigracyjnych służą konstruowaniu przeważnie negatywnego obrazu *obcego / innego*. Przy tym analizując w 2018 r. toczący się w polskiej prasie dyskurs imigracyjny czyni trafne spostrzeżenie o jego charakterze jako de facto dwu odrębnych, dychotomicznych monologowych dyskursach, co następnie zauważa także Ł. Łotocki (2019). Nowym elementem tych analiz (por. 2021: *Kategoria toposu w lingwistycznej analizie dyskursu na przykładzie badań polskiego i niemieckiego dyskursu migracyjnego*) jest dyskursologicznie różnie ujmowana kategoria toposu. Chociaż powszechnie stosowana w analizach dzieł literackich czy dzieł sztuki, kategoria ta – na co wskazuje Habilitantka – jest nieobecna w polonistycznych analizach dyskursu, .

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

Innowacyjność badań Habilitantki w cyklu tworzącym wskazane osiągnięcie naukowe polega na świadomym, umiejętnym wyborze, łączeniu, modyfikowaniu i rozwijaniu metodologii stosowanych w badaniach nad dyskursem i zastosowaniu ich w analizach bardzo aktualnego, społecznie ważkiego, a językoznawczo wymagającego dyskursu imigracyjnego. W znacznej części kontrastywne, wieloaspektowe badania polsko-niemieckie dają nie tylko wgląd w podobieństwa i różnice językowe i genologiczne, ale również społeczne i kulturowe, a jednocześnie służą transferowi myśli naukowej i metodologii badań, wzbogacając w sposób istotny polonistyczno-germanistyczny dialog naukowy.

4. Charakterystyka dorobku dydaktycznego, organizacyjnego oraz osiągnięć w zakresie współpracy międzynarodowej

Pani dr Smykała prowadziła i prowadzi zajęcia różnego typu, głównie ćwiczenia z praktycznej nauki języka niemieckiego oraz wykorzystując swoje doświadczenie tłumaczki zajęcia specjalizacyjne przygotowujące do zawodu tłumacza na studiach stacjonarnych i podyplomowych takie jak tłumaczenie słowa żywego,

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

www.ifg.filg.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

tłumaczenie tekstów specjalistycznych ekonomicznych i prawniczych, ale także wykłady z teorii przekładu i translatoryki, nadto seminaria licencjackie i magisterskie. Wypromowała 12 licencjatów i 11 magistrów.

W latach 2010-2015 koordynowała w Instytucie Filologii Germańskiej UR program Erasmus. Współpracując z zagranicznymi ośrodkami akademickimi odbyła w ramach programu Erasmus kilkanaście pobytów na uczelniach partnerskich Uniwersytetu Rzeszowskiego (Bielefeld, Innsbruck, Lublana, szkoła letnia w Moguncji-Germersheim, Erzurum, Walencja, Tokio, Otzenhausen, Zurych, Szeged, Piza, Ventspils), połączonych z prowadzeniem zajęć lub w celach dydaktyczno- i tłumaczeniowo-szkoleniowych. Dążąc do jak najwyższej jakości kształcenia konsekwentnie podnosi swoje kwalifikacje uczestnicząc także w innych programach, kursach i szkoleniach dydaktycznych krajowych i międzynarodowych (Malta, Irlandia W. Brytania).

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

Była (współ)organizatorką czterech konferencji naukowych, inicjatorką i organizatorką kilku akcji na rzecz studentów, podejmowanych we współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym.

Efektami współpracy naukowej z germanistykami Uniwersytetu Warszawskiego, Jagiellońskiego i Wrocławskiego są wspólne publikacje i aktywny udział w organizowanych przez te uczelnie kolokwium i międzynarodowych konferencjach.

Pani dr Smykała działa aktywnie w Ośrodku Badawczo-Dydaktycznym i Transferu Wiedzy Tekst-Dyskurs- Komunikacja, którego jest członkiem-założycielem. Jest także członkiem dwóch międzynarodowych stowarzyszeń : Internationale Gesellschaft für systematische und historische Schulbuch- und Bildungsmedienforschung oraz Internationale Vereinigung für Germanistik. W latach 2012-2015 (od 2013 wraz z dr Agnieszką Buk) była opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Translatoryki i Komunikacji Międzykulturowej „Hieronymus”, działającego w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

W uznaniu osiągnięć naukowych w roku 2007 otrzymała nagrodę indywidualną Rektora UR za wyróżniającą się pracę doktorską, a w roku 2010 wraz z prof. Z. Bilut-Homplewicz nagrodę zespołową II stopnia.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

5. Konkluzja

Biorąc pod uwagę powyższe uważam, że ubiegająca się o nadanie stopnia doktora habilitowanego Pani dr Marta Smykała spełniła wymogi, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1-3 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. oraz posiada bogaty, zróżnicowany tematycznie i metodologicznie dorobek naukowy, duże i różnorodne doświadczenie dydaktyczne i tłumaczeniowe, jest aktywną inicjatorką i organizatorką współpracy otoczeniem społecznym i gospodarczym, a także wykazuje umiejętność współpracy w zespołach z innych uczelni krajowych i zagranicznych. Osiągnięcia te stanowią w moim przekonaniu mocną podstawę do kontynuowania postępowania habilitacyjnego i nadania Pani dr Marcie Smykała stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

al. Mickiewicza 9a

31-120 Kraków

tel. 12 663 43 07

12 663 43 05

www.ifg.filg.uj.edu.pl